

Hétről hétre

Kiss Gy. Csaba:

Keszthely, Pozsony és Lakitelek

Erre vezetnek útjaim a héten. A véletlen hozta egymás mellé ezeket a helységeket. Különböző események, rendezvények.

Szeptember 4-én és 5-én rendezték meg másodszor a keszthelyi Festetics-kastélyban a II. osztrák–magyar fórumot. Mindig elmereng az épület és a park nagyszerűségén; emlékszem, negyven éve orosz katonák vagdosták a fák ágait, a kastély egyik szárnyában gépállomásféle volt. Ezúttal közéleti személyiségek, tudósok, a gazdasági élet képviselői — osztrákok és magyarok — tanácskoztak kapcsolatainkról. Igazán hálás és feszült-ségmentes téma, mondhatja bárki. Hiszen ismeretes, hogy ma Magyarországon — az átlagemberek és a politikusok szemében is — Ausztria a „kedves” szomszéd.

Ahonnán szeretettel várjuk a hozzánk érkezőket, ahová szívesen utazik a magyar. Osztrák fölmérések szerint igen kedvező a kép a Lajta túloldalán Magyarországról, a magyarságról, Ausztria szomszédai közül a rokonszenvesek közé tartozunk. Tanulságos volt végighallgatni a két történész (*Glatz Ferenc*, illetve *Horst Haselsteiner*) fejtegetéseit a változó Ausztria- és Magyarországról. Ha jól meggondoljuk, a százados függetlenségi harcok, a nemzeti emlékezetbe mélyen bevésődött '48-as hagyomány tükrében érdekes fejlemény, hogy a XX. század végére egyértelműen Ausztria lett a magyar közvélemény számára a legrokonszenvesebb szomszéd. Az előítéletek tehát változhatnak!

Megmosolyogtatott, amikor egyik-másik osztrák részvevő az egymásról alkotott nemzetkép kapcsán nehézségekről beszélt, az itt-ott tapasztalható problémákról szólt. Bárcsak így állnánk némelyik másik szomszédunkkal! De ha az előítéletek változhatnak, akkor bízhatunk abban, hogy románok és magyarok, szlovákok és magyarok is megváltoztathatják egyszer a véleményüket egymásról. Ami persze nem történik meg egyik napról a másikra, elég beleolvasni a szlovák napisajtóba. Elemezni kell majd azt a folyamatot, amelynek következtében 1990 után ismét megjelentek a publicisztikában a magyar fenyegetés képei; múlt századi fogalmakkal és érvekkel, mintha ma is az elnemzetlenítés árnyékában kellene élnie a szlovákságnak, most, amikor saját nemzetállamát valósíthatja meg.

Ez járt a fejemben azon pozsonyi tárgyalások idején, amelyeket *Fodor Gábor* művelődési és közoktatási miniszter folytatott szlovák partnereivel (tudnivaló, hogy odafönt e kérdései ügyeit két tárca intézi). A dinamikus szlovák oktatásügyi miniszter váltig magyarázta, hogy milyen jó megoldás volna, ha a magyar tannyelvű iskolában a tantárgyak egy részét szlovákul tanítanák. Per-

sze nincsen erről még végleges döntés, magyarázta, egyelőre csak fölméréseket végeztek arról, hogy mennyire jól tudnak szlovákul a magyar iskolák növendékei. Mintha ez volna a szlovák oktatásügy egyik legfontosabb gondja. De tegyem hozzá: évek — évtizedek? — óta foglalkoztatja a szlovák közvéleményt az a kérdés, hogy magyar tanulók nem tudnak elég jól szlovákul. És a kritérium gyakran például a kiejtés, az érvekből ki-kibukkan a törekvés, Szlovákiában mindenkinek tökéletesen kell tudnia szlovákul. A történelem kísértene? Hiszen száz évvel ezelőtt a magyartudás volt követelmény, s ezt sérelmezték akkor joggal a szlovákok. Egyébként a tárgyalások hangulata baráti volt, mondhatnám, nyitott, érezhetően mind a két fél számára fontos az előrelépés.

És milyen a változó Pozsony? A belváros napról napra szépül, új elegáns üzletek jelentek meg, sok az átépítés, régi épületek kapták vissza régi ragyogásukat. A várost övező hatalmas falanszternegyedekről inkább ne beszéljünk. Mintha két Pozsony volna, az óváros történelmi hangulatú utcáskái, a régi templomokkal, palotákkal és polgárházakkal, meg egy ormóttan városszörnyeteg, és kettőből nem jött létre harmonikus egység.

Szlovákiában hamarosan választások lesznek, megkezdődött a kampány. A magyar miniszter partnerei nem biztos, hogy a helyükön maradnak. A hivatalban lévő szlovák kulturális és oktatásügyi miniszter a mostani koalícióban lévő Kereszténydemokrata Mozgalomhoz tartozik, vagyis a szlovák politika türelmesebb irányzatát képviselik. Nehezebb lesz vagy könnyebb az új partnerekkel szót érteni? Várjunk a válasszal egyelőre. Annyi bizonyos, hogy megegyezéshez kölcsönös engedelményekre és megértésre lesz szükség. Többek között annak elfogadásához, hogy a szlovákiai magyarok számára kulcskérdés az anyanyelvi oktatás ügye. Megkockáztatom, nem lesz egyszerű megkötni az annyi emlegetett alapszerződést. Nézetem szerint a sajtó már-már romantikus várakozásokat fűzött megszületéséhez, és érezhető a nyugati figyelem is vele kapcsolatban. Hosszú és türelmes tárgyalásokra van szükség szerintem.

Ausztriai magyarokkal volt alkalmam megismerni a Lakiteleki Népfőiskola impozáns épületegyüttesét. Menynyit köszörülte a nyelvét a tegnapi ellenzéki sajtó — vajon ma kormánypárti? — a Lakitelek Alapítványon. Érdemes volna megtekinteni az újságíróknak az objektumot, végigböngészni a programokat. Ami itt történik: a jövő Magyarországnak az építése. Abból a felismerésből kiindulva, hogy legfontosabb tartalékunk: az emberi tőke, az a tudásanyag, amellyel előbbre vihető az ország. Lakitelekről bizakodóan jön el az ember.